

Nitko zapravo ne vodi računa o tome pod kojim smo uvjetima dobili finansijsku pomoć iz Europske unije

Piše: Guste SANTINI

Stariji se sjećaju reklame – Bronhi (reklama za osjećajavajući bombon) lakše se diše – tako se može nazvati pomoć koju nam je priskrbio premijer Plenković. Hrvatski su građani i u shiton dočekali premijera Plenkovića nakon višednevnog "natezanja". Nakon postignutog dogovora izjava premijera Plenkovića bila je kratka i slavodobitna: Nikad Hrvatska nije dobila tako veliku pomoć. Uspoređeno, izjava je na tragu hvaljenja EU-a kojemu smo svjedočili, i svjedočimo, prilikom pokretanja projekata financiranih iz kohesijskih fondova. Izdašna pomoć EU-a nije bez uvjeta.

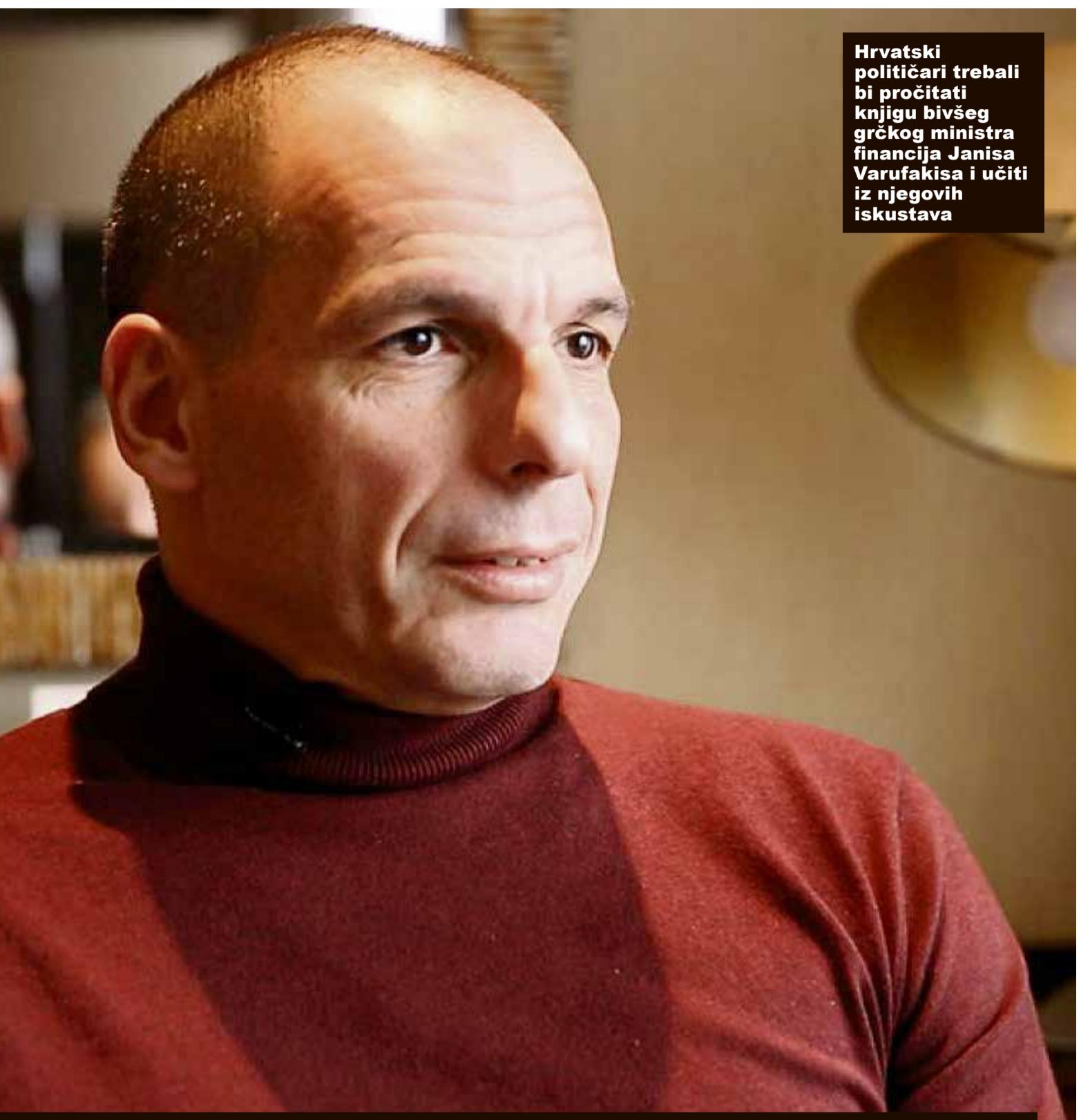
Nemojmo biti sitničari i dijeliti 22 milijarde na dio koji se odnosi na nastavak finansiranja iz kohesijskih fondova i na pomoć. Nažalost, ne raspravlja se o uvjetima pod kojima smo dobili pomoć. Narod kaže – darovanom konju zubi se ne gledaju. Međutim, isto tako naš mudri narod kaže – lako je davati, teško je uzimati. Ni o razlozima darežljivoga EU-a nema govora. Pitati znači misliti, misliti znači odgovornost, odgovornost znači promjenu – a promjena u Hrvatskoj neće biti. U tome se vidi hrvatsko prokletstvo i mogući put u pakao. Hrvatska zaostaže za drugim članicama po gotovo svim parametrima i rang-listama. U najboljem slučaju zauzimamo predzadnje mjesto.

Prisutna depresija

Tržišni način privredovanja ne prihvata poklone i poklanjanje kao rješavanje problema. Ljubav hranjena poklonima vječno je gladna. Tržišni način privredovanja, posebno neoliberalistički pristup, nagraduje učinkovite i kažnjava one koji to nisu. Mi smo, tumači se u javnom prostoru, zahvaljujući našem premijeru Plenkoviću, dobili iznenadujuće veliku pomoć kako bismo premostili užase prisutne depresije. Zaboravili smo da je tijekom prethodne krize Grčka imala ozbiljne socijalne probleme koji su navlast doveli radikalne političare koje je, potom, EU "otjerao".

Tko se još ne sjeća grčkog ministra finacija Varufakisa koji je molio, zahtjevao i prijetio kako bi se pomoglo Grčkoj. Grčka nije Francuska, Italija ili Španjolska. Nitko od članica nije imao razumijevanja za grčke probleme. Išlo se tako daleko da su im savjetovali da prodaju otok i tako smanje finansijskog ugroza. Rezultat je bila ostavka ministra finacija Varufakisa, koji je u znak protesta napisao knjigu: "Trpite ono što morate?"

Preduzeli smo da knjigu pročitaju kako oni koji zagovaraju zamjenu kune euron, tako i oni koji su protiv zamjene kune euron. Gospodin Varufakis je zamjenu grčke drahme euronu nazvao ludačkom košuljom. Nije važno slazete li se ili ne s autorkom mišljenjem, važno je da premislite o utemeljenosti vlastitog

Hrvatski političari trebali bi pročitati knjigu bivšeg grčkog ministra finacija Janisa Varufakisa i učiti iz njegovih iskustava

Ako će se evidencija pomoći i kredita 'utopiti' u proračun, moguće je očekivati našu poznatu 'kreativnost' koja bi, sa svoje strane, mogla iznjedriti nove probleme koji će državu još više upropastiti. Prema tome, moj je prijedlog da se poveća transparentnost u procesu trošenja dobivenih sredstava

stava. U drugom koraku, predlažem da analizirate razloge poteza unaprijed. Vašu su sanse da pobijedite to veće ako ste u stanju predvidjeti više poteza od vašeg protivnika.

U politici, uključujući i ekonomsku, predviđanje budućih poteza naziva se koncepcijom i strategijom razvoja koja se nadopunjju taktikama i operativnim politikama kako biste što učinkovitije ostvarili postavljene ciljeve (pobjedu u partiji Šaha). Nije se dobro oslanjati na refleks ili intelektualnu nadmoć. Vaš refleks i

intelektualnost može vam pomoći u šahovskoj partiji, ali sami po sebi neće donjeti pobedu. Upravo je to razlika između razvijenih i manje razvijenih zemalja. Razvijene članice eurozone, posebno one koje imaju političku moć, kao što su Njemačka i Francuska, pripremile su "scenarij" u kojem pravcu valja usmjeriti proces integracije EU-a.

Prisutna kriza koronavirusa više je povod nego uzrok promjene politike u kriznim uvjetima. Sjetimo se da je u vrijeme prethodne krize, 2008., bilo nedopustivo da ECP svojom ekspanzivnom politikom pomogne svim, a posebno manje razvijenim zemljama. Tu je politika tada slijedila HNB, kao što je i danas čini. Ova je kriza pokazala da je EU u vrijeme prethodne krize grije-

šio, a posebno veliku cijenu platili su Grci. To si EU u ovoj krizi nije mogao dopustiti. Da bi smarnili rastući utjecaj kritičara i osporavatelja EU-a, moral se dijeliti. Pritom, valja jasno kazati kako je dijeljenje tek privremeno i daleko manje nego što se to u javnosti misli.

Krizni uvjeti

Zablude je misliti da su tzv. štedljive zemlje popustile zagovornicama pomoći. Nepristojno je i misliti da su Nizozemska, Švedska, Danska, Austrija i Finska neodgovorne zemlje prema svojim građanima. One su se razvile u tvrdom budžetskom ograničenju (pokloni predstavljaju mekko budžetsko ograničenje). Nisu tražile niti su dobivale poklone. One su radile i mukotrpno ustajale na svom ra-

POMOĆ OD 22 MILIJARDE EURA VODI NAS U PAKAO

Hrvatska je sada u puno gore stanju nego što je bila Grčka

zvoju. Razvoj im nije nitko poklonio. To što su iskoristile prilike u pravo vrijeme na pravome mjestu, kada govorimo ekonomskim jezikom, rezultat je sustavnog i brižnog sagledavanja prilika jedinstveni sustav koji možemo, ali ne moramo, nazvati budućom federacijom. Hrvatski gradani o tim prevremenim pitanjima – nemaju pojma.

Danas je kraljica Elizabeta II. dio slavne prošlosti carstva Njegina Veličanstva. Mogućnost uvođenja poreza na razini EU-a imaktivno zahtijeva odlučno inzistiranje manje razvijenih zemalja na jedinstvenoj socijalnoj politici.

Da bi manje razvijene zemlje prihvatile pravo EU-a da ubire izvorne prihode na jedinstvenom tržištu, moraju jasno i precizno reći za koju i kakvu se politiku javnih finansija zalaže, s jedne strane, i, s druge strane, kako će se definirati porezni kapacitet pojedine članice (pitajući marginalne žrtve - rekli bi porezni stručnjaci) te, s treće strane, kojim će se kriterijima odrediti minimum javnih dobara na koje svaki građanin određuje stanje i očekivanja.

Tu imamo grdnih problema. U našem slučaju to su problemi u pravosudu, korupciji i ostalim specifičnostima.

Proračunski deficit i javni dug, u ekonomskom pogledu, ne daju sliku o pravom stanju javnih finansija pojedinim zemljama članicama. Hrvatska ne bi mogla prisutnu depresiju premostiti bez obilate pomoći. Pitanje je hoće li

Nitko od članica EU-a nije imao razumijevanja za grčke probleme. Išlo se tako daleko da su im savjetovali da prodaju otoke, a takav stav iz EU-a može očekivati i Hrvatsku

imaju pravo bez obzira na to u koj joj državi živjeli i kako će se potrebna sredstva osigurati.

Porezi koji se namjeravaju uvesti imaju značajan fiskalni kapacitet. Oporezivanje ispuštanja stakleničkih plinova predmet je višegodišnjeg interes poreznih stručnjaka. I ne samo njih. Više sam puta zagovarao prohibitivno, pa čak i progresivno, oporezivanje aktivnosti koje ugrožavaju ekosustav. Općenito, smatram da se problem zaštite ekosustava mora postići na globalnoj razini progresivnim oporezivanjem "kreatora" ugroza na svim točkama ugroza. To će biti težak i trnovit put, kao što to pokazuje odustajanje predsjednika Trumpa od Pariskog sporazuma. Navedeno vrijedi i za oporezivanje nereciklirane plastike. Rastuća digitalizacija, brzorastuće djelatnosti uvek su izazivale pažnju poreznika, obećavajući je s fiskalnog motrišta.

Porezni interes

O oporezivanju finansijskih transakcija govor se godinama jer će vrlo mali porezni nameti rezultirati značajnim poreznim prihodom. Posebno je zanimljiv porez koji bi uveo EU na jedinstvenom tržištu. Narodski receno, postojeća visoka standardna stopa PDV-a bila bi "dopunjena" dodatnim porezom na promet. Kad se u cjelokupnu priču uvedu problemi incidenti (tko zapravo plaća porez), koja je različita od zemlje do zemlje, dobijemo grubu sliku koja i kakva je pozadina "velikog postignuća" manje razvijenih zemalja.

U jednog od prethodnih rasprava, gotovo prije godinu dana, na ovim sam stranicama predlagao premijer Plenkoviću da prilikom hrvatskog predsjedanja otvoriti pitanje dogradnji mastrinskih kriterija. Mastrinski kriteriji nisu dobro određeni, s jedne strane, a s druge strane, manjkav su.

Inflacija nije problem, problem je deflacija. Razliku u kamatnim stopama nije dobro određena, s jedne strane, i, s druge strane, nisu jasno definirani rizici kao posebnost pojedinih zemalja članica. Kratko rečeno, rizike u svakoj zemlji određuju stanje i očekivanja.

Tu imamo grdnih problema. U našem slučaju to su problemi u pravosudu, korupciji i ostalim specifičnostima.

Proračunski deficit i javni dug, u ekonomskom pogledu, ne daju sliku o pravom stanju javnih finansija pojedinim zemljama članicama. Hrvatska ne bi mogla prisutnu depresiju premostiti bez obilate pomoći. Pitanje je hoće li

pomoći biti dostanata. Naime, kao što pokazuju Pelješki most, dobitna sredstva iz kohesijskih fondova neće povećati zaposlenost i dinamizirati gospodarski rast i razvoj. Dobit cemo poklon koji će izraditi neke inozemne tvrtke koje će zaposliti radnike iz nama nepoznatih zemalja.

Uspješnost države

Povećanje raspoloživih sredstava, bez obzira na to je li riječ o pomoći ili kreditima, povećat će potražnju koja će biti podmirena dodatnim izvozom razvijenih zemalja. Povećanu potražnju neće podmiriti domaća gospodarstvo. Hrvatska je pokazala kako rast novčane mase ili kreditne aktivnosti uvek povećava deficit robne razmjene s inozemstvom. To su činjenice. Pomoć ima funkciju vatrogasca koji pomaže danas, a prisutne probleme prebacuje u budućnost, ako nastavimo s do-sadašnjom politikom, kada će se pokazati u svoj vojnički brutalnosti. U svakom slučaju, dio od 22 milijarde eura dobit ćemo u obliku kredita koji ćemo morati vratiti. Bit će to vrijeme druge političke opcije i drugih poreznih obveznika koji će, ako ne budemo pametni, što nije nemoguće zamišliti, plaćati cijenu naše rasipnosti. I ne samo to. Upravo zahvaljujući pomoći i povoljnim kreditima, izgubit ćemo još jednu šansu da se pridružimo klubu zemalja blagostanju. To je nazi-vam prokletstvo.

Malo računovodstva. Uspješna obitelj - štedi. Uspješna tvrtka bilježi - suficit platne bilance. Uspješna država bilježi - uravnoteženi proračun. Nas zanima proračunski saldo. Ako država ostvaruje proračunski suficit, znači da je nametnula veću potraznu presiju nego što je to bilo potrebno. Kod proračunskog deficit-a imamo suprotan slučaj. To je u načelu. Uobičajeno je da u vrijeme poleta država bilježi proračunski suficit, a u vrijeme smanjivanja gospodarske aktivnosti deficit. Pomoć koju nam je priskrbio naš premijer Plenković u budžetskim će se knjigama knjigama.

U jednog od prethodnih rasprava, gotovo prije godinu dana, na ovim sam stranicama predlagao premijeru Plenkoviću da prilikom hrvatskog predsjedanja otvoriti pitanje dogradnji mastrinskih kriterija. Mastrinski kriteriji nisu dobro određeni, s jedne strane, a s druge strane, manjkav su.

To u hrvatskom slučaju nije dobro. Razlog je što nećemo znati je li država odgovorna u trošenju javnog novca i koliko troši više ili manje u odnosu na ostvarene potrazne prihode. Zato predlažem da se posebno bilježe odobrena sredstva koja ćemo ostvariti na temelju pomoći i posebnih kreditnih aranžmana, s jedne strane, i, s druge strane, njihovo trošenje.

Tako ćemo imati dva salda koja će se potom konsolidirati u jedinstveni saldo.

Cilj ovog prijedloga je da se odobrena pomoći i krediti troše upravo na namjene za koje smo ih dobili. Ako će se evidencija pomoći i kredita "utopiti" u proračun, moguće je očekivati našu pozitivnu "kreativnost" koja bi, sa svoje strane, mogla iznjedriti nove probleme.

Premda tome, moj prijedlog je povećati transparentnost u procesu trošenja dobivenih sredstava.